

Rapport bevindingen Visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland

DE VISITATIECOMMISSIE:

**Wim de Bruijn
Gerrit Euverman
Henk Hanneman**

11 januari 2013

Inhoudsopgave

- 1. Inleiding**
- 2. Het Fonds (de karakteristieken)**
- 3. Bevindingen**
  - A. Follow-up aanbevelingen visitatiecommissie 2010**
  - B. Aandachtsgebieden**
    - 1. Algemeen**
    - 2. Governance**
    - 3. Deskundigheid**
    - 4. Beleggingen**
    - 5. Risico's**
    - 6. Communicatie**

Bijlage 1: Lijst met aanbevelingen

Bijlage 2: Samenvatting

1. INLEIDING

Met de invoering van de Pensioenwet zijn nadere eisen gesteld aan het interne toezicht van pensioenfondsen in Nederland.

Het interne toezicht heeft betrekking op het kritisch bezien van het functioneren van (het bestuur van) het pensioenfonds door onafhankelijke deskundigen. Het interne toezicht heeft tenminste de volgende taken:

- a. het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en -processen en de checks en balances binnen het fonds;
- b. het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- c. het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn.

Daarbij heeft het interne toezicht recht op:

- alle informatie die het nodig acht om zijn taak goed te kunnen uitvoeren;
- overleg met het bestuur over alle bestuurstaken;
- overleg met de externe accountant en actuaris.

Het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland (hierna: het Fonds) heeft aan de wettelijke vereisten, om tenminste eenmaal in de drie jaar bij pensioenfondsen een visitatie te laten uitvoeren, uitvoering gegeven door aan VCHolland opdracht te geven in het vierde kwartaal van 2012 een visitatie uit te voeren. Deze visitatie draagt het karakter van een volledige visitatie, inhoudende dat alle voor het interne toezicht relevante aandachtsgebieden worden beoordeeld.

De werkzaamheden van de visitatiecommissie hebben ondermeer bestaan uit een beoordeling van de follow-up van de bij de eerste visitatie gedane aanbevelingen en een beoordeling van de ontwikkelingen binnen het Fonds sinds die visitatie, mede op basis van binnen het Fonds aanwezige actuele documenten met betrekking tot de voor het interne toezicht relevante aandachtsgebieden.

De beoordelingsperiode van de visitatiecommissie loopt tot en met het derde kwartaal 2012.

De senior pension manager van het Fonds heeft de gevraagde informatie en documenten zonder voorbehoud namens het bestuur aan de visitatiecommissie ter beschikking gesteld. Daarnaast heeft de visitatiecommissie tijdens het visitatiebezoek op 13 november 2012 met een vertegenwoordiging van het bestuur en de senior pension manager overleg gevoerd, waarbij aanvullende informatie is verkregen over de actuele stand van zaken bij het Fonds, alsmede toelichting op de verstrekte documenten.

De visitatiecommissie heeft kennis genomen van de rapportages van de externe accountant en de externe actuaris. De visitatiecommissie heeft daarin geen aanleiding gevonden tot nader overleg met genoemde functionarissen.

De visitatiecommissie heeft op 11 januari 2013 haar conceptrapport inzake de bevindingen met het bestuur besproken. De reactie van het bestuur op de bevindingen van de visitatiecommissie is in deze rapportage opgenomen.

2. Het Fonds (de karakteristieken)

Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds dat de pensioenregeling uitvoert voor Deutsche Bank AG en Deutsche Bank Nederland N.V. . De statutaire vestigingsplaats van het Fonds is Amsterdam.

Ultimo december 2012 had het Fonds een VPV van 183 mln euro, een belegd vermogen van 210 mln euro en een dekkingsgraad van 118% (reëel 80%), na toeslagverlening op 1 januari 2013. Ultimo 2012 bedroeg het aantal actieve deelnemers 1462, het aantal slapers 590 en het aantal gepensioneerden 297.

Het bestuur van het Fonds bestaat uit vier leden namens de werkgever, drie leden namens de werknemers en één lid namens de gepensioneerden. De voorzitter, lid namens de werkgever, en de secretaris (lid namens de gepensioneerden) vormen samen het dagelijks bestuur van het Fonds.

In samenhang met de directe vertegenwoordiging in het bestuur van de pensioengerechtigden kent het Fonds geen Deelnemersraad.

Het bestuur heeft ter voorbereiding van zijn besluitvorming de volgende commissies ingesteld:

Governance en Risk Commissie
Pensioencommissie
Communicatiecommissie
Financiële Commissie
Beleggingscommissie

De commissies zijn samengesteld uit bestuursleden. De beleggingscommissie krijgt daarnaast ondersteuning van de secretaris van het bestuur, de senior pension manager en een senior investment consultant van Towers Watson.

Het Fonds heeft een Verantwoordingsorgaan ingesteld conform de wettelijke bepalingen bestaande uit maximaal zes leden. Thans zijn 5 leden in functie (2 namens de werkgever, 2 namens de werknemers en 1 namens de gepensioneerden). Het Verantwoordingsorgaan wordt ruimschoots, frequent en gestructureerd van informatie voorzien middels eigen plaats in het ICT-systeem, toegang tot de Towers Watson-portal en de website. Het Verantwoordingsorgaan heeft een eigen opleidingsbudget.

Het Fonds heeft het intern toezicht vorm gegeven middels visitatie, die eenmaal per drie jaar zal plaatsvinden. De in dat kader benoemde visitatiecommissie zal het

---

functioneren van het bestuur evalueren en toetsen. De taken en bevoegdheden van de visitatiecommissie zijn in een reglement vastgelegd.

Het Fonds voert een pensioenregeling uit die gekenmerkt is als een uitkeringsregeling. De pensioengerechtigde leeftijd is 65 jaar en de toeslagverlening in de regeling is voorwaardelijk, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen actieven (CAO) en passieven (CPI).

De werkgever heeft te kennen gegeven tot een nieuwe regeling te willen komen, zo mogelijk ingaande 1 januari 2014, waarbij wordt gedacht aan een hybride regeling met als basis een uitkeringsregeling en daarboven een collectieve premieregeling. De werkgever heeft daartoe inmiddels initiatieven genomen en het bestuur van het Fonds heeft een communicatieplan opgezet. De waarderingsregels uit hoofde van IFRS zijn voor de werkgever hierbij slechts van ondergeschikt belang. Wel speelt continuïteit en zekerheid een belangrijke rol.

De dagelijkse voorbereidende en ondersteunende beleidstaken worden uitgevoerd door de secretaris van het bestuur van het Fonds en de senior pension manager (een werknemer van de sponsor). Deze functionarissen zijn verantwoordelijk voor de controle op de uitbestede taken. Zij worden bij hun werkzaamheden ondersteund door de adviserend actuaris van Towers Watson. De hiermee samenhangende kosten komen direct ten laste van het Fonds.

De uitkerings- en financiële administratie van het Fonds is sinds september 2011 uitbesteed aan Syntrus Achmea en het vermogensbeheer aan DB Advisors. Towers Watson treedt op als adviserend en als certificerend actuaris en KPMG is de externe accountant van het Fonds.

3. Bevindingen

A. Follow-up aanbevelingen visitatiecommissie 2010

Het bestuur heeft op adequate en actieve wijze de bevindingen van de visitatiecommissie opgevolgd. Daarbij is met name aandacht besteed aan het risicomanagement. De rapportage van de Visitatiecommissie is aan de orde geweest in het overleg met het Verantwoordingsorgaan.

De visitatiecommissie oordeelt positief over de wijze waarop het bestuur met de opvolging van haar rapport van de visitatie 2010 is omgegaan.

B. Aandachtsgebieden

B1. Algemeen

In het algemeen beoordeelt de visitatiecommissie (het wettelijk kader in aanmerking genomen) het functioneren van het bestuur zowel met betrekking tot de processen en procedures als gelet op het bereikte eindresultaat als goed.

Het Fonds heeft sedert de vorige visitatie een aanzienlijke uitbreiding ondergaan ten gevolge van de overname van bankactiviteiten in Nederland door de werkgever.

De daaruit voortvloeiende noodzakelijke veranderingen in de structuur van het Fonds zijn op goede wijze door het bestuur opgepakt.

Het Fonds heeft geen dekkingstekort en reservetekort. Er is sprake van reserveoverschot waardoor aan DNB is bericht dat de betekenis van het herstelplan is ingehaald, waarmee het herstelplan feitelijk is afgemeld.

Met betrekking tot de transparante rapportage van de kosten volgt het Fonds de aanbevelingen van de Pensioenfederatie op. Middels CEM Benchmarking is onderzoek gedaan naar de kosten van pensioenuitvoering en vermogensbeheer. Uit dit onderzoek is gebleken dat de kosten van het Fonds zich niet in ongunstige zin onderscheiden van de peergroup.

Met betrekking tot het inzicht in de transactiekosten van de beleggingsportefeuille is, mede op verzoek van de externe accountant, aan de fiduciair vermogensbeheerder verzocht daarover informatie te verschaffen. De vermogensbeheerder heeft daar inmiddels aan voldaan.

B2. Governance

Onder verwijzing naar wat hiervoor onder Karakteristieken is opgemerkt oordeelt de visitatiecommissie positief over de wijze waarop het bestuur de governance van het Fonds in de afgelopen jaren heeft ter hand genomen en versterkt.

Door de bezetting van de bestuurlijke commissies zijn waarborgen ingebouwd voor evenwichtige belangenafweging bij de door het bestuur te nemen besluiten.

De toenemende eisen van DNB met betrekking tot deskundigheid en competenties ter zake van de benoeming van nieuwe bestuursleden veroorzaakt bij het Fonds geen problemen. De visitatiecommissie beveelt het bestuur aan een programma op te stellen voor toekomstige bestuursleden en daarbij mede te letten op de wijze waarop toekomstige bestuursleden reeds in een vroeg stadium op enigerlei wijze bij het Fonds kunnen worden betrokken. De commissie heeft geconstateerd dat de bedrijfscultuur van de werkgever in positieve zin bijdraagt aan de professionele instelling van het bestuur ter zake van de voor de pensioenregeling relevante aspecten.

Het Fonds hanteert een deskundigheidsmatrix en heeft een opleidingsplan voor de bestuursleden. Uitvoering van het plan houdt tevens permanente educatie van de bestuursleden in. Daarnaast worden speciale update-sessies georganiseerd om de deskundigheid van de bestuursleden bij voortduring op niveau te houden conform de geformuleerde eisen.

De evaluatie van het bestuur wordt uitvoerig en diepgaand uitgevoerd door een externe partij, die daarover rapporteert aan het bestuur. Vervolgens worden de getrokken conclusies opgenomen in een actieplan. Zo nodig voeren de voorzitter en secretaris van het bestuur gesprekken met individuele bestuursleden over hun betrokkenheid bij het Fonds. Een daartoe opgestelde bestuursnotitie zal nog in de ABTN worden opgenomen. De commissie beveelt aan dit spoedig formeel te regelen.

De dienstverlening van de uitvoeringsorganisaties wordt strak en frequent gemonitord, middels SLA's en daarop gebaseerde rapportages. Voor de beoordeling van opzet en werking van de interne beheersing en administratieve organisatie van deze organisaties zijn rapportages beschikbaar (SAE 3402).

Bij de overgang van de pensioenadministratie heeft KPMG controle uitgevoerd naar de migratie van de bestanden naar het MAIA-systeem van Syntrus Achmea. Een snel onderzoek in het kader van Quinto-P werd in verband daarmee niet nodig geoordeeld. Niettemin zal het bestuur dit onderzoek wel doen uitvoeren.

Het Fonds kent een klokkenluidersregeling in die voegt dat de regeling van de werkgever zich uitstrekt tot het Fonds. De visitatiecommissie beveelt aan dit in formele zin in de documenten van het Fonds vast te leggen. Het bestuur heeft deze actie inmiddels in gang gezet. Het Fonds beschikt over een klachtenregeling.

Het Fonds beschikt over een gedragscode conform het model van de Pensioenfederatie. Toezicht op de toepassing wordt gehouden door een compliance officer in de persoon van een werknemer van de sponsor.

Samenvattend is de visitatiecommissie van mening dat het bestuur op goede wijze en bij voortdurende aandacht heeft voor de Governance aspecten van het Fonds.

B3. Deskundigheid

Het bestuur beschikt - gezien de sector waarin de bestuursleden werkzaam zijn - over een relatief grote deskundigheid. Relatief in de zin van de vergelijking met andere pensioenfondsen.

Het bestuur geeft daarnaast veel aandacht aan behoud en ontwikkeling van de noodzakelijke specifieke deskundigheid binnen het bestuur, zowel individueel als collectief. Het deskundigheidsplan maakt integraal onderdeel uit van het deskundigheidsbeleid van het Fonds. Naar aanleiding van de Beleidsregel Deskundigheid heeft het bestuur aandacht besteed aan competentie-management en per voorgeschreven aandachtsgebied de relevante competenties bepaald. De CV's van de bestuursleden zijn op de aanwezigheid van de noodzakelijke competenties getoetst met ondersteuning van professionele personeelsfunctionarissen van de sponsor. De visitatiecommissie oordeelt positief over deze zorgvuldige en gedegen aanpak. In het actuele Deskundigheidsplan (versie: juli 2012) zijn de bevindingen vastgelegd en in het Opleidingsplan (versie: september 2012) zijn zowel de recent uitgevoerde opleidingsactiviteiten als de geplande opleidingsactiviteiten - zowel collectief als individueel - aangegeven.

Voorgedragen nieuwe bestuursleden worden vooraf getoetst aan het functieprofiel dat het bestuur heeft opgesteld en bij niet voldoen daaraan wordt aan de benoemende instantie gevraagd om een andere kandidaat verzocht. Bij niet of niet naar behoren functioneren van een bestuurslid kan het bestuur besluiten de benoemende partij te vragen een andere kandidaat voor te dragen. Deze gedragslijn is vastgelegd in het memo 'Actiepunten Deskundigheidsplan' (juli 2011). De visitatiecommissie beveelt het bestuur aan deze gedragslijn ook statutair te verankeren. In het deskundigheidsplan is voorts bepaald dat nieuwe bestuursleden

bij aantreden reeds over deskundigheidsniveau 1 dienen te beschikken. Het bestuur heeft afgesproken dat eind 2013 alle bestuursleden beschikken over deskundigheidsniveau 2 op hun specifieke aandachtsgebieden.

Het deskundigheidsplan wordt jaarlijks geagendeerd voor de bestuursvergadering.

Het bestuur evalueert tweejaarlijks het functioneren van het bestuur als geheel en tevens van de individuele leden met de ondersteuning van een externe partij (Towers Watson). De uitkomsten hiervan worden vastgelegd in een actiepuntenlijst en waar nodig wordt het deskundigheidsplan aangepast. Indien gewenst wordt ook tussentijds een bestuursevaluatie uitgevoerd. De visitatiecommissie zou daarbij de algemene aanbeveling willen doen om de resultaten van het recent gehouden themaonderzoek Gedrag en Cultuur van DNB in de eerstvolgende zelfevaluatie mee te nemen.

Jaarlijks organiseert het bestuur permanente educatiedagen. Tijdens die dagen presenteren externe deskundigen actuele onderwerpen. Tijdens de twee permanente educatiedagen in 2011 zijn risicomangement, sterfteresultaten en het pensioenakkoord aan de orde gekomen. Het bestuur betreft ook de deskundigheid van het Verantwoordingsorgaan bij haar aanpak onder andere door het Verantwoordingsorgaan deel te laten nemen aan de jaarlijkse permanente educatiedagen.

Een belangrijk aandachtspunt is in hoeverre de complexiteit van de beleggingsportefeuille in een goede verhouding staat tot het niveau van de binnen het bestuur aanwezige expertise op het gebied van beleggingen en risico's. De visitatiecommissie heeft kunnen constateren dat de complexiteit van de beleggingsportefeuille beperkt is en dat binnen het bestuur sprake is van een adequaat deskundigheidsniveau. Daarnaast wordt het bestuur en in het bijzonder de beleggingsadviescommissie geadviseerd door een externe deskundige van Towers Watson Investment Consulting.

Het bestuur heeft ook aandacht voor de (vereiste) deskundigheid van het Verantwoordingsorgaan (hierna: VO). Als gevolg van de uitbreiding van het actieve deelnemersbestand per 1 april 2010 is het VO uitgebreid van drie naar zes leden. Een programma loopt om alle leden van het VO op deskundigheidsniveau 1 te brengen. Eén lid is gekwalificeerd op deskundigheidsniveau 2. De informatievoorziening van het VO bevindt zich op een hoog niveau, blijkend uit onder meer:

- de leden van het VO hebben toegang tot het Towers Watson bestuursportal van het Fonds;
- het Fonds heeft ten behoeve van het VO een 'information tree' opgezet;
- twee maal per jaar verschaft het bestuur een informele toelichting op de documenten; en
- drie keer per jaar vergadert het bestuur met het VO.

De visitatiecommissie oordeelt positief over opzet en inrichting van de deskundigheidsbevordering bij het Fonds.

B4. Beleggingen

Bij de totstandkoming van het beleggingsbeleid hanteert het bestuur een gestructureerde aanpak. Het Fonds heeft met betrekking tot het strategische beleggingsbeleid, mede op basis van de resultaten van een ALM-studie uit 2006, nadere analyses van de fiduciaire vermogensbeheerder en externe adviseur (Towers Watson Investment Consulting) eind 2010 tot een defensiever beleggingsbeleid besloten. De gekozen strategische normverdeling is sindsdien:

- Vastrentende waarden: 85%
- Zakelijke waarden: 15%

De renteafdekking dient minimaal 80% (en maximaal 100%) van de verplichtingen te bedragen.

Eind 2010 is een (aanvullende) ALM-studie uitgevoerd waarbij ook rekening is gehouden met de uitbreiding van het actieve deelnemersbestand in dat jaar. De uitkomsten van deze ALM-studie hebben het bestuur geen aanleiding gegeven om het strategisch beleggingsbeleid nader te onderzoeken en/of te wijzigen.

De door het bestuur vastgestelde uitgangspunten voor het beleggingsbeleid zijn opgenomen in de Verklaring inzake Beleggingsbeginselen als onderdeel van de ABTN.

Hoewel het rendement op de portefeuille een hoge prioriteit heeft, staan een defensief karakter van het beleggingsbeleid en een voorzichtige afweging van risico en rendement bij het bestuur voorop. Het bestuur houdt in zijn beleggingsdoelstelling op lange termijn zoveel mogelijk rekening met het zeker stellen van de nominale pensioenaanspraken en -rechten, mede in acht nemend de toeslagambitie en de daarvoor tevens door de werkgever beschikbaar gestelde 'toeslagruimte premies'.

Het Fonds voert een 'actieve' beleggingsstijl in de zin dat de doelstelling is om op basis van een marktvisie een hoger rendement te behalen dan de performance benchmark na aftrek van kosten.

Over 2011 werd over de gehele beleggingsportefeuille een performance behaald van 18,2%. De benchmark bedroeg 1,6% waardoor een outperformance van 16,6% resulteerde. De LDI portefeuille rendeerde 15,3% en de overige beleggingen 2,9%.

Het bestuur van het Fonds is verantwoordelijk voor het strategische beleggingsbeleid inhoudende de vaststelling van het doel en de stijl van het beleggingsbeleid, de strategische beleggingsportefeuille en de bandbreedtes, de benchmarks en de selectie en aanstelling van de vermogensbeheerder(s).

Het bestuur laat zich adviseren door een beleggingscommissie (BAC). De BAC bestaat uit drie bestuursleden en adviseert het bestuur met betrekking tot beleggingsvoorstellen. De BAC vergadert elk kwartaal. Van de vergaderingen worden notulen gemaakt die naar het bestuur worden gestuurd en in de bestuursvergadering worden toegelicht. De BAC kan op haar beurt een beroep doen op een deskundigenpool: de Investment Advisory Board (IAB). De IAB bestaat - naast de leden van de BAC - uit (vier) externe deskundigen.

Het vermogensbeheer is uitbesteed aan DB Advisors, die als fiduciair beheerder optreedt. De (externe) fiduciair vermogensbeheerder is tevens verantwoordelijk voor interne controlemaatregelen gericht op juistheid en volledigheid van de beleggingen en inkomsten daaruit. Voorafgaand aan de verlening van het fiduciair mandaat in 2008 is door het bestuur expliciet nagegaan of en zo ja, hoe het fiduciair mandaat kan worden ingericht dat het aan de wettelijke eisen van 'in control zijn' bij uitbesteding voldoet. Mede na extern advies heeft het bestuur dienaangaande een zogenoemd Control Framework ontwikkeld dat leidraad is voor de beoordeling of het bestuur nog 'in control' is en dat uitgangspunt vormt voor het periodieke overleg met de fiduciair vermogensbeheerder. De beleggingscommissie en de bestuursondersteunende afdeling fungeren als een countervailing power ten opzichte van de fiduciair vermogensbeheerder op een continue basis door monitoring en kritische analyse van het beleid van de fiduciair vermogensbeheerder. Elk kwartaal evalueert de beleggingscommissie het beleggingsbeleid in een bijeenkomst met de fiduciair vermogensbeheerder. Daartoe brengt de fiduciair vermogensbeheerder periodiek een Portfolio Report en een Investment Report uit. In het maandelijkse Portfolio Report worden onder meer de portefeuillesamenstelling en -ontwikkeling, alsmede de landen- en sectorweging geanalyseerd. In het elk kwartaal verschijnende Investment Report ligt de nadruk op het portfolio overzicht en de performance. Van het overleg met de fiduciair vermogensbeheerder wordt een verslag gemaakt. Jaarlijks evalueert de beleggingscommissie het beleggingsbeleid in het jaarverslag. Indien nodig geacht doet de beleggingscommissie voorstellen om het beleggingsbeleid bij te sturen. Bij honorering daarvan past het bestuur het beleggingsplan daarop aan.

De visitatiecommissie is positief over de zorgvuldigheid waarmee het beleggingsbeleid is ingericht en wordt uitgevoerd, de creatie van countervailing power en de structurele en periodieke toetsing van het 'in control' zijn.

Als custodian van het Fonds is State Street aangesteld. Jaarlijks verricht de externe accountant KPMG daarop de positiecontrole.

Periodiek (elk kwartaal) rapporteert "the WM Performance services", onafhankelijk van de fiduciair beheerder, een Performance Analyse bestaande uit onder meer een dekkingsgraad en tracking error analyse, de attributieanalyse en de ontwikkeling van de lange termijn asset allocatie.

De visitatiecommissie heeft ook kunnen vaststellen dat de periodieke rapportages van de vermogensbeheerder(s) voldoende transparant zijn om snel te kunnen ingrijpen als dat nodig mocht zijn. Het door het Fonds gehanteerde Control Framework vormt daarbij een belangrijke bijdrage.

De selectie van vermogensbeheerders en de beoordeling van de performance vindt plaats op basis van objectieve criteria.

Het bestuur heeft aandacht voor de beleggingskosten. Als benchmark voor de deze kosten hanteert het bestuur de CEM-methodiek. De kosten (exclusief transactiekosten) bedroegen over 2011 0,51% van het gemiddeld beheerd vermogen. Het bestuur zet beleidsmatig in op een daling van de kosten naar 0,44% in 2016. In 2011 was de 'turnover' in de vastrentende portefeuille hoog. De oorzaak was de

incidentele, in 2011 doorgevoerde, strategische herinrichting van de vastrentende portefeuille.

De visitatiecommissie heeft geconstateerd dat er sprake is van een structurele aanpak met betrekking tot het beleggingsbeleid. De visitatiecommissie is positief over de wijze waarop het beleggingsbeleid is vastgelegd in de ABTN. Het geeft een goed inzicht in de wijze waarop de beleidsaspecten zowel in strategische als operationele zin door het Fonds worden ingevuld.

Het bestuur verwacht dat als gevolg van de Eurocrisis en in samenhang daarmee de genomen monetaire maatregelen de inflatie binnen de EU en dus ook in Nederland in de komende 10 jaar een stijgende tendens zal vertonen. Om de pensioenaanspraken en uitkeringen waardevast te houden heeft het bestuur naar instrumenten gezocht om dekking te geven voor toekomstige inflatiecorrecties op de pensioenen. Het Fonds heeft in december 2011 DNB om goedkeuring verzocht om tot inflatie afdekking te mogen overgaan op het moment dat dit voor het Fonds gewenst is. DNB heeft hierop positief geantwoord en heeft aangegeven dat er op basis van het huidige herstelplan ruimte is voor implementatie van inflatie instrumenten.

Na ampele overwegingen en consultatie van externe deskundigen is op advies van de BAC door het bestuur besloten gebruik te gaan maken van zogenoemde Inflation Linked Swaps (ILS) over de opgebouwde aanspraken van de slapers en gepensioneerden. Gezien de marktomstandigheden wordt de implementatie langzaam en in kleine stukjes uitgevoerd. De visitatiecommissie is positief over de aandacht van het bestuur voor inflatiebescherming.

Het Fonds maakt geen gebruik van het uitlenen van effecten. De visitatiecommissie beveelt het bestuur aan in de overeenkomst met de vermogensbeheerder (m.n. de Besondere Vertrags Bedingungen) securities lending expliciet uit te sluiten. Ook onthoudt het Fonds zich van het ongedekt schrijven van opties ('short-selling').

Het bestuur heeft een (positief) kritische houding naar de externe vermogensbeheerders.

B5. Risico's

Het Fonds heeft in 2009 een risicoanalyse laten uitvoeren door Towers Watson op basis van FIRM. Daarbij heeft het Fonds niet alleen de risico's in kaart gebracht, maar tevens voor de meeste risico's ook bepaald wat voor impact dat risico voor het Fonds heeft. In de ABTN zijn de uitkomsten van deze analyse vermeld. De visitatiecommissie beveelt aan na te gaan of met behulp van Towers Watson, KPMG of een andere partij een risicodashboard kan worden ontworpen waarin eens per kwartaal de risico's onder de loep worden genomen. Daarbij wordt dan aangegeven of het risico op dat moment als rood, oranje of als groen kan worden gekwalificeerd. Rood betekent dat er met spoed iets gedaan moet worden, oranje betekent dat het risico op dat moment aandacht verdiend en groen houdt in dat het risico onder controle is. Dat risicodashboard zou dan in de toekomst door het Fonds zelf kunnen worden bijgehouden.

Het renterisico wordt door het bestuur als gemiddeld aangemerkt maar de beheersing ervan is volgens het bestuur goed. Het Fonds hanteert, mede op verzoek van de werkgever, een beleggingsmix van 85% vastrentende waarden en 15% zakelijke waarden. Rebalancing van de mix vindt niet op een vaste datum plaats, maar naar gelang de situatie. Met deze mix loopt het Fonds het risico dat de upward potentie van aandelen wordt gemist. Als compensatie hiervoor betaalt de werkgever gedurende 15 jaar een bedrag voor de gemiste beleggingsopbrengsten ten bedrage van circa 1,3 miljoen euro. Het Fonds dekt het renterisico tenminste voor 80% af. Eind 2011 bedroeg dit percentage zelfs 100%.

De kans op inflatierisico wordt door het bestuur als gemiddeld aangemerkt en de beheersing van dat risico als goed. Het Fonds verkeert op dit moment in de omstandigheid, gezien de huidige dekkingsgraad, om dit risico gedeeltelijk af te dekken. In 2012 wordt gestreefd naar een percentage van 10% in zogeheten inflatie indexleningen. Hierbij richt het Fonds zich op een duration van 10 jaar, welke duration globaal overeenkomt met de duration van de verplichtingen van de gepensioneerden. De visitatiecommissie beveelt aan de afdekking van dit risico, dat wil zeggen het genoemde percentage van 10%, opnieuw te bezien ingeval van verder gestegen dekkingsgraad.

Het valutarisico wordt qua kans als gemiddeld ingeschat en de beheersing ervan als goed. Het bestuur heeft dit risico beperkt door te bepalen dat het ongedekte valutarisico maximaal 5% mag bedragen. Het al dan niet afdekken wordt door het bestuur gezien als behorend tot de normale taak van de vermogensbeheerders.

Het marktrisico wordt door het bestuur qua kans als laag beschouwd en de beheersing ervan als goed. Het beleid omtrent dit risico wordt vastgesteld aan de hand van periodiek uit te voeren ALM studies, waarin de mix en de bandbreedtes zodanig worden vastgesteld dat er verantwoorde afweging is tussen premieniveau, toeslagverlening en kans op onderdekking. Het marktrisico wordt tevens gemonitord door een door het bestuur opgesteld "Control Framework Beleggingscommissie"

De kans dat het Fonds kredietrisico loopt acht het bestuur klein. De beheersing ervan is volgens het bestuur goed. Het oordeel van het bestuur is gestoeld op het feit dat uitsluitend in hoogwaardige bedrijven en hoogwaardige overheden wordt belegd.

Het verzekeringstechnisch risico betreft het risico van kort leven en het risico van lang leven. Voor het eerste risico heeft het Fonds een verzekeringsovereenkomst gesloten met een risicoherverzekeraar. Het risico is daardoor laag en de beheersing goed. Voor het langleven risico geldt dat de kans op dit risico gemiddeld is en de beheersing ervan wordt als goed aangemerkt. Het Fonds volgt de ontwikkelingen op dit gebied nauwkeurig en past de overlevingstafels voortdurend aan de nieuwste trends aan. Onlangs is de voorziening pensioenverplichtingen om die reden met 1,8% verhoogd. Dit op basis van de AG tafels 2012-2062 met daaraan toegevoegd de ervaringssterfte van Tower Watson. De visitatiecommissie vraagt zich wel of bij de vaststelling van de ervaringssterfte door Towers Watson ook aan backtesting is gedaan. Dat wil zeggen: zijn de technische resultaten over de afgelopen jaren in

overeenstemming met deze ervaringssterfte. De visitatiecommissie beveelt aan dit na te gaan.

Het uitbestedingsrisico bij het Fonds bestaat uit drie onderdelen, te weten vermogensbeheer, bestuursondersteuning en administratie. Deze risico's worden door het bestuur alle drie als gemiddeld aangemerkt. De beheersing ervan is voor het eerste onderdeel als goed beschouwd en voor de andere twee als redelijk. Aan het uitbestedingsrisico heeft het bestuur in de afgelopen periode prioriteit gegeven. Er is naast het al eerder genoemde "Control Framework Beleggingen" ook een "Control Framework Administratie" opgesteld. Voorts is een overzicht van de uitbestede taken opgesteld met vermelding van de partijen aan wie uitbesteed is. Tevens is toegevoegd welke commissie binnen het bestuur deze taken monitoort. De visitatiecommissie is van mening dat het bestuur op goede wijze met dit uitbestedingsrisico omgaat.

Het omgevingsrisico is door het bestuur als gemiddeld aangemerkt en de beheersing ervan als redelijk. Het bestuur hecht waarde aan duurzame economische groei, betreft dit aspect in haar analyse over ondernemingen en brengt dat onder de aandacht van de vermogensbeheerders.

Het integriteitsrisico wordt als laag aangemerkt en de beheersing ervan als goed. Het risico wordt beheerst door het hanteren van een gedragscode en de controle op de naleving door een compliance officer.

Het juridisch risico wordt door het bestuur als gemiddeld ingeschat en de beheersing ervan als goed. Er is geen strikt juridisch beleid vastgelegd. Er wordt op ad hoc basis gebruik gemaakt van interne juridische kennis en van de juridische kennis van Towers Watson. De visitatiecommissie beveelt aan het juridisch beleid wel vast te leggen.

Al met al is de visitatiecommissie van mening dat bij het Fonds vrijwel kan worden gesproken van een integraal risico management. Na invoering van een risico dashboard is dat zeker het geval.

In verband met toekomstige indexatie en mogelijke toekomstige inhaal wordt in 2012 een verkorte ALM studie uitgevoerd. De visitatiecommissie beveelt aan de uitkomsten van die studie ook met de (ex) deelnemers te bespreken.

Voor excassokosten hanteert het Fonds op basis van een onderzoek van Towers Watson een opslagpercentage op de VPV van 2,5%. De visitatiecommissie beveelt na te gaan of dit percentage kan worden verlaagd tot 2% indien vooraf wordt afgesproken dat bij stopzetting van de premiebetalingen de regeling bij een verzekeraar wordt ondergebracht.

Het bestuur heeft in de ABTN 2012 het financiële crisisplan opgenomen. De visitatiecommissie is van oordeel dat hiermee aan de regelgeving is voldaan en dat het bestuur beschikt over een inhoudelijk goed sturingsinstrument.

De laatste continuïteitsanalyse dateert van februari 2010. Daaruit bleek dat de toeslagregeling bij uw Fonds consistent is en de pensioenresultaten uitermate

bevredigend. De visitatiecommissie beveelt aan in 2013 opnieuw een dergelijke continuïteitsanalyse op te stellen. Met de gegevens uit de verkorte ALM studie moet dat een relatief eenvoudige zaak zijn.

De visitatiecommissie beveelt tevens aan om ook nog eens naar de uitkomsten te kijken als wordt uitgegaan van minder florissante parameters en veronderstellingen dan tot nu toe in zo'n analyse worden gehanteerd. De huidige parameters en veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden, terwijl bekend is dat het verleden slechts één scenario betreft.

B6. Communicatie.

De communicatie strategie is vastgelegd in een communicatieplan. De ingestelde communicatie commissie is verantwoordelijk voor deze strategie.

Het Fonds kent geen klant tevredenheids onderzoek. Om toch die tevredenheid te toetsen heeft het Fonds een zogeheten klantenpanel ingesteld bestaande uit 10 personen uit verschillende afdelingen van Deutsche Bank Nederland. Met dit klantenpanel is in 2012 één keer overleg gevoerd, welk overleg in 2013 meerdere keren zal worden herhaald. Dit is mede ingegeven door de invoering van een nieuwe pensioenregeling in 2014.

Deelnemersvergaderingen worden slecht bezocht en al vrijwel helemaal niet door deelnemers onder 45 jaar. De visitatiecommissie beveelt aan na te gaan hoe deze opkomst kan worden vergroot. Te denken valt hierbij aan aparte bijeenkomsten voor de verschillende cohorten deelnemers, verdeeld naar leeftijd.

Tussen de UPO's van het Fonds en Aegon bestonden nogal wat verschillen. Deze verschillen zijn inmiddels opgelost en zullen ook niet meer voorkomen omdat de opgebouwde rechten bij Aegon zijn overgedragen aan het Fonds.

Het Fonds heeft bij het Self-Assessment 2011 van de AFM een score behaald van 85% (gemiddeld: 88%). De visitatiecommissie beveelt aan na te gaan op welke wijze dit percentage nog kan worden verhoogd. Het bestuur heeft aangegeven dat de score relatief laag is uitgevallen door de lage score op het onderdeel communicatie (77%). Inmiddels heeft het bestuur aan de al aanwezige communicatiemiddelen een pensioenplanner toegevoegd alsmede een eens per drie maanden aan de deelnemers en gepensioneerden toe te sturen nieuwsbrief. Ook de website van het Fonds is recentelijk geüpdated. Voor de deelnemers wordt jaarlijks een verkort jaarverslag gepubliceerd.

De onzekerheid bij de deelnemers over hun toekomstige pensioenuitkering en de risico's die de deelnemers daarbij lopen zijn de laatste jaren sterk gegroeid. De visitatiecommissie doet in dit verband de algemene aanbeveling het onderwerp risico's regelmatig onderdeel te laten uitmaken van de communicatie met de deelnemers van het Fonds. Specifiek wordt hier genoemd de huidige financiële positie van het Fonds en de daaraan verbonden eventuele gevolgen voor het Fonds en de deelnemers, met name in uw Fonds met betrekking tot indexatie en inhaal daarvan.

De algemene indruk van de visitatiecommissie is dat er enerzijds aan de communicatie met de deelnemers nog wel wat verbeterd kan worden maar dat daar anderzijds ook door het bestuur hard aan wordt gewerkt.

Utrecht, 11 januari 2013

De visitatiecommissie

Wim de Bruijn

Gerrit Euverman

Henk Hanneman

Beperking verspreiding

Het visitatierapport is uitsluitend opgesteld voor gebruik door de Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland en mag zonder onze toestemming vooraf niet aan derden worden verstrekt, behoudens aan de externe toezichthouders. Als gevolg hiervan accepteren wij geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid tegenover ieder andere persoon die dit verslag in handen krijgt of ter inzage krijgt.

Bijlage 1 Lijst met aanbevelingen (beknopte weergave)

Algemeen

Geen aanbevelingen

Governance

1. Programma opstellen met betrekking tot toekomstige bestuurders.
2. Opnemen bestuursnotitie inzake aanpak bestuursevaluatie in ABTN.
3. Toepassing Klokkenluidersregeling van de werkgever opnemen in documenten van het Fonds.

Deskundigheid

1. Gedraglijn inzake fungeren bestuursleden statutair verankeren.
2. Uitkomsten DNB-onderzoek Gedrag en Cultuur meenemen in volgende bestuursevaluatie.

Beleggingen

1. Securities lending expliciet uitsluiten in de overeenkomst met de vermogensbeheerder.

Risico's

1. Risicodashboard instellen.
2. Afdekking inflatierisico opnieuw bezien bij gestegen dekkingsgraad.
3. Nagaan of Towers Watson backtesting toepast bij vaststelling ervaringssterfte.
4. Vastlegging beleid inzake beheersing juridische risico's.
5. Onderzoek doen naar mogelijke verlaging opslagpercentage excassokosten.
6. ABTN aanvullen met crisisplan.
7. In 2013 opnieuw een continuïteitsanalyse (doen) opstellen.
8. Uitkomsten continuïteitsanalyse heroverwegen op grond van minder florissante parameters en veronderstellingen.
9. Verkorte ALM-studie inzake indexatiemogelijkheden bespreken met (ex)deelnemers.

Communicatie

1. Nagaan of opkomst bij Deelnemersvergaderingen, met name van jongere leeftijdsgroepen, kan worden vergroot.
2. Nagaan of de AFM self assessment score verder kan worden verhoogd.
3. Onderwerp risico's regelmatig deel laten uitmaken van communicatie met de deelnemers.

Bijlage 2

Samenvatting van het rapport 2012 van de Visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland

Met de invoering van de Pensioenwet zijn nadere eisen gesteld aan het interne toezicht bij pensioenfondsen. Zo is bepaald dat tenminste één maal in de drie jaar een visitatie bij een pensioenfonds moet plaatsvinden. Het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank Nederland (het Fonds) heeft in verband daarmee met VCHolland een afspraak gemaakt voor de uitvoering van een vervolgvizitatie in 2012. De eerste visitatie, die eveneens door leden van VCHolland is uitgevoerd, vond plaats in 2010. De visitatiecommissie heeft op 11 januari 2013 haar rapport met het bestuur van het Fonds besproken. De reactie van het bestuur is in het definitieve rapport verwerkt. In deze samenvatting zijn de belangrijkste aanbevelingen van de visitatiecommissie opgenomen.

De visitatiecommissie oordeelt positief over de wijze waarop het bestuur met de opvolging van haar rapport van de visitatie 2010 is omgegaan.

Met betrekking tot de Governance van het Fonds oordeelt de commissie positief over de wijze waarop het bestuur de governance in de afgelopen jaren ter hand heeft genomen en versterkt. De visitatiecommissie beveelt aan een programma op te stellen voor de deskundigheid van nieuwe bestuursleden, de bestuursnotitie inzake aanpak bestuursevaluatie op te nemen in de ABTN en de toepassing van de klokkenluidersregeling van de werkgever op te nemen in de documenten van het Fonds.

Gelet op de sector waarin de bestuursleden werkzaam zijn beschikt het bestuur als geheel al over een ruime mate van deskundigheid. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan behoud en ontwikkeling van de noodzakelijke deskundigheid binnen het bestuur. De visitatiecommissie beveelt aan bij de volgende bestuursevaluatie de uitkomsten van het DNB-onderzoek Gedrag en Cultuur mee te nemen.

Het bestuur hanteert bij het beleggingsbeleid een gestructureerde aanpak. De visitatie oordeelt positief over de zorgvuldigheid waarmee het beleggingsbeleid is ingericht en wordt uitgevoerd, de creatie van countervailing power en de structurele en periodieke toetsing van 'in control' zijn. De commissie beveelt aan securities lending expliciet uit te sluiten in de overeenkomst met de vermogensbeheerder.

Het bestuur besteedt diepgaande aandacht aan de risicobeheersing en het risicomanagement en heeft daarmee bereikt dat er sprake is van een integraal risico management.

Het invoeren van een risico dashboard zou de slagvaardigheid op dit terrein naar de mening van de visitatiecommissie nog kunnen versterken. Het bestuur heeft het

inflatierisico gedeeltelijk afgedekt. De commissie beveelt aan de afdekking van het inflatierisico opnieuw te bezien ingeval van verder gestegen dekkingsgraad. Tevens beveelt de commissie ondermeer aan de uitkomsten van de continuïteitsanalyse te heroverwegen op grond van minder florissante parameters en veronderstellingen.

Het bestuur heeft adequate aandacht voor de communicatie met de belanghebbenden. De commissie beveelt aan het risicobeleid regelmatig onderdeel te laten uitmaken van de communicatie met de deelnemers van het Fonds. Tevens beveelt de commissie aan om de verkorte ALM-studie inzake indexatiemogelijkheden onderdeel te doen zijn van de communicatie met de (ex)deelnemers.

De visitatiecommissie

Wim de Bruijn
Gerrit Euverman
Henk Hanneman